

ทำอย่างเก่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๕๕๐. ข้อ ๕๕๑. ข้อ ๕๕๒. ไม่มี มันข้อ ๕๕๓. เนาะ

ข้อ ๕๕๓. เรื่อง “กราบขอบพระคุณเฉยๆ” นี่การกราบขอบพระคุณของเขา เขาบอกว่าเขาปฏิบัติมาด้วยการพิจารณาเวทนา พิจารณาจิตและธรรม ได้ประโยชน์มาก แล้วหลวงพ่อบอกว่าให้พิจารณากาย เขถามมาไง บอกว่า

ถาม : กราบนมัสการหลวงพ่อย่างสูง โยมได้รับคำตอบและคำแนะนำจากหลวงพ่แล้ว กราบขอบพระคุณอย่างสูง โยมจะหมั่นตรวจสอบใจด้วยความซื่อสัตย์ ความ پاکเพียรปฏิบัติต่อไป หลวงพ่บอกให้โยมพิจารณากาย แต่จากการภาวนาที่ผ่าน มาของโยม ผลของการภาวนาที่เกิดขึ้นมาจากการพิจารณาเวทนาจิตและธรรมทั้งสิ้นจริงๆ แล้วโยมอยากพิจารณากายมาก แต่เหมือนไม่มีวาสนาทางนี้ โยมพิจารณาไม่เป็น แล้วก็ไม่ว่าจะทำการปฏิบัติก้าวหน้าขึ้นไปได้อย่างไร จะลองพยายามดูค่ะ ขอบพระคุณอย่างสูง

ตอบ : นี่ตรงนี้มันเป็นประเด็นไง คือ “อยากจะพยายามดูค่ะ” ไม่ต้อง ไม่ต้อง พยายาม เพราะสิ่งที่การปฏิบัติเนะ เราได้มาจากการใดละ? ถ้าเราได้มาจากการพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมมันก็ถูกต้องแล้ว ความถูกต้องนะ อย่างเช่นเราทำงาน สิ่งใดก็แล้วแต่ เราต้องการผลตอบแทน เราต้องการผลความสำเร็จไง ผลสัมฤทธิ์ที่มันสำเร็จเป็นผลมา ถ้ามันมีผลสำเร็จแล้วเราทำไมยังต้องกลับไปทบทวนสิ่งอื่นต่อละ?

ฉะนั้น โดยการที่ว่าหลวงพ่ให้พิจารณากายๆ คำว่าพิจารณากายมันเป็นหลักใช้ไหม? โดยทั่วไปเวลาบอกว่าพิจารณา ไปดูในเว็บไซด์เราจะบอกพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม แต่พูดโดยหลักคือพูดพิจารณากาย พิจารณา

เพราะพิจารณากายมันเป็นกำปั้นทุบดิน เพราะเรามีกาย เห็นไหม เรามีกายอยู่แล้ว เราเห็นได้อยู่แล้วใช่ไหม? แล้วคนก็จะพิจารณากาย แต่ถ้าเราพิจารณาเวทนา พิจารณาธรรม พิจารณาจิตได้ตามความเป็นจริงเราก็ควรทำอย่างนั้น ถ้าเราทำสิ่งใดได้ผลแล้ว เราบอกว่าไปทำอย่างที่ไม่ได้ผล

คุณสิคนเขาประกอบธุรกิจการค้า เขาประสบผลสำเร็จมากมายเลย เราบอกว่าเลิกซะไปทำอย่างอื่นที่เขาต้องไปตั้งต้นใหม่ เราเป็นคนบ้าหรือเปล่า? เราเป็นคนบ้าสิ แต่ถ้าเขาทำธุรกิจของเขา เขาพยายามชวนขวายเป็นของเขา แต่เขายังไม่มีช่องทางไป ถ้าไม่มีช่องทางไป นี่ครูบาอาจารย์หรือบริษัทที่ปรึกษาเขาจะแนะนำ เขาทำวิชัยตลาดแล้ว เขาทำต่างๆ แล้วว่าสมควรจะอย่างไร เขาจะบอกว่าเป็นคนทำแบบนี้มันถึงประสบความสำเร็จ ฉะนั้น โดยหลัก เห็นไหม โดยหลักทางวิชาการ โดยหลัก พิจารณากายมัน โดยหลักใช่ไหม? ส่วนใหญ่ก็บอกให้พิจารณากาย แต่ถ้าเราพิจารณานะ พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ถ้ามันได้ผลแล้วไม่ต้องไปพิจารณากาย

นี่ไงด้วยความเคารพใช่ไหม? ด้วยความศรัทธา นี่หลวงพ่อบอกให้พิจารณากาย แล้วโยมพยายามจะไปพิจารณากาย แต่สิ่งที่เราได้มา เราปฏิบัติมา เราได้หลักได้เกณฑ์มา เราได้หลักได้เกณฑ์มาโดยพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม สิ่งนี้เป็นความละเอียดคนนะ ถ้าพิจารณาจิต พิจารณาธรรม ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นปัญญาวิมุตติ ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติเขาจะพิจารณาธรรมของเขา พิจารณาจิตของเขา ถ้าพิจารณาได้มันมีหลักได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วศรัทธาจริต ศรัทธาจริตทั่วไปเราจะทำอะไรมันจะขาดตกบกพร่อง คือหยิบสิ่งใดก็ไม่ติดมือทั้งนั้นแหละ เราก็พยายามพุทโธ พุทโธให้จิตสงบ จิตสงบแล้ว พิจารณากาย

โดยหลักใจ การพิจารณากาย คือว่าโดยพื้นฐานทั่วไปส่วนใหญ่จะพิจารณากาย แต่ถ้าพิจารณาจิต พิจารณาธรรมสิ่งนี้ดีมาก ดีมากเพราะถ้าพิจารณากายนะ ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ อย่างครูบาอาจารย์ที่ท่านไม่ค่อยเทศนาว่าการ เพราะ เพราะมันเป็นประสบการณ์ที่เข้าไปรู้ไปเห็น ประสบการณ์เข้าไปรู้ไปเห็น แล้วมันจะอธิบายออกมา อธิบายออกมานั้น เทียบเคียงไม่ได้ แต่ถ้าพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม นี่สิ่งนี้เทียบเคียงได้ เพราะมันเป็นเชิงวิชาการ

เป็นเชิงวิชาการ แต่ปฏิบัติโดยเชิงวิชาการ มันจะแยกแยะ มันจะใช้ปัญญาของมัน มันจะรู้ จะเห็นของมันนะ แต่ถ้าเชิงวิชาการที่เราเข้าไปแยกแยะแล้วทำไม่ได้ เราทำอะไรได้นามันก็มีทางวิชาการเหมือนกัน แต่ทางวิชาการมันเป็นประเพณีใช่ไหม? ที่ปู่ ย่า ตา ยาย เราทำอะไรได้นากันมาใช่ไหม? นี่คนทำนา ทำสวน เราเกิดมาพ่อแม่ทำสวน เราก็มีความชำนาญ เราจะเก่งของเราเลยทำสวน เราไม่ต้องเรียนเลย เราทำตามพ่อแม่เราเห็นหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน การพิจารณากาย นี่บอกให้พิจารณากาย ทีนี้ถ้าพิจารณากาย นี่ที่เป็นประเด็นประเด็นตรงนี้ ประเด็นที่ว่าใครทำแล้วประสบความสำเร็จ สิ่งนั้นให้ทำแบบนั้น แต่บอกว่าหลงพ่อให้พิจารณากาย ไม่ได้บอก ไม่ได้บอกให้พิจารณากาย แต่เวลาโดยทั่วไป เวลาพุทธธรรมะมา การพิจารณา เห็นใหม่ อย่างเช่นทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว นี่คือการสงบ แต่ถ้าพอสงบแล้วต้องออกพิจารณา ถ้าออกพิจารณา นี่มันเป็นโดยสูตร โดยหลัก กาย เวทนา จิต ธรรม ก็เอากายเป็นหลักใจ ให้พิจารณากายๆ

ถ้าเราพิจารณากายดี.. ดี! แต่ถ้าใครพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรมดี.. ดี! เอาตรงนั้นไป สติปัญญา ๔ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง นี่สติปัญญา ๔ อันใดอันหนึ่งอันเดียว แล้วถ้ารู้นะ พิจารณาการรู้ก็รู้หมด ถ้าพิจารณาการรู้จะมันรู้หมด เวทนาก็รู้ จิตก็รู้ ธรรมก็รู้ ถ้าพิจารณาธรรมมันก็กลับมารู้กายเหมือนกัน เพราะเวลาถ้ามันละ มันขาดนะ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ นี่กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันจะลงตรงนี้หมด ถ้าถึงที่สุดแล้วมันจะลงอันเดียวกัน แต่ถ้าลงอันเดียวกัน

นี่พูดถึงลงอันเดียวกันนะ แต่ แต่ระหว่างสติ ระหว่างที่จะทำขึ้นไป โอ้โฮ ล้มลุกคลุกคลานมากเลย โอ้ตัวล้มลุกคลุกคลาน ทำสิ่งใดแล้วได้ประโยชน์แล้วไม่ได้ประโยชน์ มันจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง ถ้ามันทำแล้ว ที่เราพูดบ่อยๆ เพราะอะไรรู้ไหม? เพราะเวลาคนปฏิบัติไปแล้ว อย่างเช่นตั้งแต่เข้ามาเราก็กินข้าวไปแล้วหนึ่งมื้อ แล้ววันพรุ่งนี้เราก็ต้องกินข้าวอีก

นี่การปฏิบัติไป พอมันปล่อยวางแล้วมันไม่จบใจ พอมันไม่จบคือมันไม่สมมุจเฉทปหาน มันไม่ขาด พอมันไม่ขาดเราต้องทำซ้ำๆ เข้าไป พอซ้ำๆ เข้าไปมันเกิดความเคยชิน พอเกิดความเคยชิน เกิดความคุ้นเคย เกิดต่างๆ ตรงนี้มันจะเป็นประเด็นแล้ว ประเด็นที่ว่าปฏิบัติแล้วไปไม่ได้ไง มันติดขัด มันติดขัด คือมันเสื่อมว่าอย่างนั้นเถอะ อย่างเช่นเรา

รู้จักกันใหม่ๆ เราจะเกรงใจกันมากเลย เกรงใจเขา กลัวเขาจะกระทบกระเทือน แต่ลองสนิทกันสิ โอ๊ย อะไรก็ได้ วิชาสะเลยทำอะไรก็ได้ จิตเข้าไปคุ้นเคยนี้ไง

ฉะนั้น พอคุ้นเคยปั๊บมันเสียดายตรงนี้ไง เสียดาย ถ้าเราพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม โอกาสที่เราฝึกหัด แต่ถ้าเรายังไม่ได้ใช้ไม่เป็นไร ไม่เป็นไรหมายความว่าถ้ามันไม่ตรงจริต ไปทำแล้วนี่มันเกิดไม่เป็นประโยชน์ขึ้นมา ไม่เป็นประโยชน์ คืองานที่เราไม่เคยทำ ทั้งๆ ที่เราทำงานอย่างนี้สำเร็จ อย่างเช่นเราทำงานอยู่ ทุกอย่างประสบความสำเร็จหมดเลย แล้วแค่นี้เราก็มีปัจจัย ๔ เครื่องอาศัยดำรงชีวิตแล้ว มันพอแล้ว มันไปได้แล้ว แต่ถ้าเราบอกว่าเราอยากทำอย่างอื่น เราทิ้งอันนี้ไปไปทำอย่างอื่น มันล้มลุกคลุกคลาน มันไม่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างไร?

อันนี้ถ้าพูดถึงระหว่างปฏิบัตินะ แต่ถ้ามันไม่ได้ พอมันปฏิบัติไปแล้วมันคุ้นชินแล้วมันชินชา พอมันชินชา พอชินชามันเป็นสัญญาแล้วนะ พอเป็นชินชาปั๊บกิเลสมันเข้ามาสอดแล้ว พอมันชินชา อย่างเช่นเวลาทำ โอ๊ย ง่าย โอ๊ย เคยทำแล้ว มันนอนใจไง ถ้าใครบอกว่าเคยทำแล้ว ของเราเคยผ่านมาแล้วเราทำได้ นั่นแหละคนๆ นั้นนะเดี๋ยวจะมีปัญหาข้างหน้า แต่ถ้าใครบอกไม่ได้ต้องระวังตัวตลอด ต้องตั้งสติตลอด เออ คนนี้จะเอาตัวรอด นี้พอมันคุ้นชิน โอ๊ย สบาย เคยทำๆ ทำได้หมดเลย เคยทำนะ พอเริ่มต้นมันก็เริ่มต้นให้ แต่พอไปสักพักนะเดี๋ยวล้มลุกคลุกคลานแล้ว

นี่ถ้าล้มลุกคลุกคลานปั๊บ พอมันล้มลุกคลุกคลานมันก็จะมึนหนึ่ง อันที่มันมีกาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าเราพิจารณาเวทนา พิจารณาธรรม พิจารณาจิตอยู่ ถ้ามันไปทางนี้ไม่ได้เราก็มาพิจารณากายซะ แล้วพิจารณากายมันมี ๒ อย่าง พิจารณากายโดยเห็นกาย โดยจิตสงบแล้วเห็นกาย แต่พิจารณากายโดยที่ไม่เห็นกาย พิจารณากายโดยปัญญาอย่างนี้ก็ได้ อย่างนี้มันก็เป็นปัญญาเหมือนกัน พิจารณากายโดยจิต พอจิตมันก็เทียบเคียงแยกแยะเหมือนกัน ถ้าแยกแยะเหมือนกันมันเป็นประโยชน์นะ มันเป็นประโยชน์ เราเอามาแยกแยะ นี้พูดถึงว่าถ้ามันเป็นประโยชน์ใช้ไหม?

นี่เวลาที่เราปฏิบัติกัน เวลาหลวงปู่เจี๊ยะท่านประพฤติปฏิบัติ ท่านพูดให้ฟังนะ ท่านพูดให้ฟังว่าเวลาท่านปฏิบัติของท่านได้สัทธาคามิแล้ว ในความรู้สึกของท่าน ท่านมันใจของท่านขนาดนั้นเลย แล้วท่านบอกว่าท่านไม่พูดให้ใครฟัง ท่านไม่พูดให้ใครฟัง คนที่จะได้ฟังหมายถึงว่าได้ทดสอบจิตของท่าน จะมีหลวงปู่มน้องค์เดียว นั่นแหละท่าน

ถึงพยายาม พยายามจากวัด ไทรงาม ที่เมืองจันทน์ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น ท่านเล่าให้ฟังนะว่า ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น พอขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นนะ กว่าจะเจอหลวงปู่มั่นก็รอ แล้วได้โอกาสนั่งขึ้นไปรายงานหลวงปู่มั่นในการพิจารณา

ในการพิจารณาของท่านนะ ท่านพิจารณาของท่านจากกระดูก เห็นไหม กระดูก ขอนี้ว่ามี ข้อมือ กระดูกข้อศอก กระดูกหัวไหล่ นี่แยกแยะมันๆ จนถึงที่สุดมันขาดหมด พอมันขาดหมด ขาดนี้ท่านไม่พูดให้ใครฟังนะ ท่านไปเล่าให้หลวงปู่มั่นฟัง พอหลวงปู่มั่นฟังเสร็จแล้วนะ หลวงปู่มั่นไม่ค้ำสั๊กคำหนึ่ง พอไม่ค้ำสั๊กคำท่านถามว่า

“แล้วจะให้ผมทำอะไรต่อไป?”

ท่านถามหลวงปู่มั่นว่า “แล้วให้ผมทำอะไรต่อไป?”

หลวงปู่มั่นบอกว่า “ทำอย่างเก่า”

ทำอย่างเก่า เห็นไหม พิจารณาจนมาแล้ว พิจารณาเป็น โสดาบัน พิจารณาจนละเอียดเข้าไปเป็นสภิกาคามี แล้วพอถึงสภิกาคามีมันปล่อยวางหมดแล้ว

“แล้วให้ทำอะไรต่อไป? ให้ทำอะไรต่อไป?”

“ทำอย่างเก่า ทำอย่างเก่า”

นี่เวลาหลวงปู่มั่นท่านสอนนะ ท่านจะดูจริตนิสัย ถ้าคนพิจารณาอย่างไรแล้วมันได้ผล เห็นไหม หลวงปู่เจี๊ยะท่านพิจารณาจนตลอด พิจารณาตั้งแต่ขั้นต้น ขั้นที่ ๒ ขั้นที่ ๓ ขั้นที่ ๔ พิจารณาจนหมดเลย แต่แต่พิจารณาแต่ละขั้นตอนมันไม่เหมือนกัน มันไม่เหมือนกันเพราะมันหยาบ ละเอียดต่างกัน

พิจารณาขั้นแรก มันพิจารณาไปเพื่อพิจารณาสักกายทิฐิความเห็นผิดในกาย มันเป็นไตรลักษณ์ก็เป็นไตรลักษณ์เหมือนกัน แล้วพิจารณาขั้นที่ ๒ ขั้นที่ ๒ นี้พิจารณาจนมันถอดถอนอุปาทาน กามราคะ ปฏิฆะมันอ่อนลง แล้วมันพิจารณาอย่างไรล่ะ? นี่พิจารณาจนพิจารณาจนเหมือนกัน แต่โจทย์มันคนละโจทย์ คำตอบก็คนละคำตอบทั้งนั้นแหละ พิจารณาไม่ใช่มีคำตอบเดียวนะ พิจารณาจนมีคำตอบเป็นขั้นๆ เข้าไป แล้วพิจารณาขั้นอนาคามีล่ะ? พิจารณาขั้นอนาคามีมันก็เป็นอสุภะ

อสุภะ เห็นไหม อสุภะกับพิจารณากายที่เป็นไตรลักษณ์ พิจารณาสักกายทิฐิ พิจารณากายเป็นไตรลักษณ์เห็นกาย ถ้าพิจารณาจนถอดถอนอุปาทานล่ะ? พิจารณาจนถอดถอนภวาคะล่ะ? แล้วพิจารณาที่ละเอียด กายก็รูปของกาย รูปภายใน หลวงตาบอกว่าขั้น ๔ ขั้น ๔ ของท่าน ขั้น ๔ มันละเอียด นี่ถ้ามันถอนตรงนั้น เห็นไหม หลวงปู่มั่นบอกว่าให้ทำอย่างเก่า ถ้าทำอย่างเก่า ทำอย่างเก่าก็ทำอย่างที่เราชำนาญไง ทำอย่างเก่าที่หลวงปู่เจี๊ยะท่านเคยทำ ถ้าหลวงปู่เจี๊ยะท่านเคยทำก็ทำของท่าน ท่านทำแล้วก็สะดวกของท่าน

ฉะนั้น ย้อนกลับมาที่คำถามนี้ คำถามนี้ก็เหมือนกัน พูดถึงถ้าเราทำประโยชน์ได้ เราพิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ถ้ามันได้ผลขึ้นมาจะให้พิจารณาอย่างเก่า พิจารณาอย่างเก่า ไม่ต้องไปพิจารณากาย การพิจารณากายนี้มันเป็นโอกาสไง เหมือนทาง เขาเปิดทางไว้สี่ทาง ทางสี่แยก จะไปแยกไหนล่ะ? สี่แยกนี้ให้ไปทางไหนก็ได้ ทางสี่แยก แล้วเราจะเดินแยกไหน? แล้วบ้านเราอยู่ไหนล่ะ? ถ้าบ้านเราอยู่ไหนเราก็ไปแยกนั้น ถ้าไปแยกตรงข้ามก็ไม่ถึงบ้าน ถ้าทางไม่ชำนาญเราก็ไว้ก่อน แต่อันไหนชำนาญเราทำตรงนั้นนะ ทำตามนั้น ทำอย่างเก่า ทำอย่างเดิม ทำอย่างที่เราทำแล้วได้ผล

ฉะนั้น ๑. ทำอย่างที่เราได้ผล ที่นี้เขาบอกว่า

ถาม : หลวงพ่อบอกให้พิจารณากายแล้วจะพยายาม

ตอบ : ไม่ต้องพยายาม เวลาพูดนี้ไม่ได้บังคับให้ใครทำ แต่เสนอแนวทางไว้ เวลาบอกให้พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม แต่เวลาพูดว่า พิจารณากายๆ พิจารณากายมันเป็นหลัก แต่ถ้าพิจารณาจิตล่ะ? อย่างความชำนาญเราเอง เราชำนาญนะ เริ่มต้น เริ่มต้นปฏิบัติด้วยความเชื่อตรง โดยความเชื่อตรงเราก็พิจารณากายนี้แหละ แล้วพิจารณากายสมัยเราไม่บวช นี่ที่โพธารามเขามีการเก็บศพไว้ญาติบ่อยๆ

เวลาเก็บศพไว้ญาติ เมื่อก่อนแม่น้ำแม่กลองมันจะมีศพลอยมานะ ศพไว้ญาติเขาจะเก็บไปฝังไว้ที่สุสาน แล้วพอเขาจะล้างป่าช้า บางศพเดือนหนึ่ง บางศพปีหนึ่งมันขึ้นอืดเลยล่ะ เขาก็ไปรูด รูดสดๆ เลย รูดเพราะว่าเขาจะเอากระดูกมาเผา นี่เราอยู่ในเหตุการณ์นั้นตลอด เพราะว่าเวลาเราเก็บศพไว้ญาติเราก็ไปกับเขา เราอยู่ในเหตุการณ์ เราทำอะไรมากับเขาทั้งนั้นแหละ

ฉะนั้น เวลาเป็นพระ บวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระพิจารณากาย พิจารณากาย แล้วมันจืด เวลามันจืดมันไม่เอา มันไม่สนเลย ก็เอาสม้ยที่เราเก็บศพไว้ญาติ เอาที่ว่าศพ มันเน่าๆ ศพที่มันรูดเอามาพิจารณา พิจารณามันก็ดีไม่กี่วัน พอพิจารณาวันแรกๆ อืม รู้สึกว่าจิตอยู่ เอาตัวเองไว้ได้อยู่หมดละ พอไป ๒ วัน ๓ วันมันก็ชินอีกแล้ว มันจืด นี่หัวชนฝาเลย พิจารณากาย จนสุดท้ายนะเราก็มาพิจารณาความรู้สึก ความคิดนี่แหละ พอความคิดแล้วมันพิจารณาไป พอพิจารณาไปมันก็สงบเข้ามาๆ อ้อ ปัญญาอบรมสมาธิเป็นแบบนั้น

แล้วพอพิจารณาเข้าไป พอไปจับได้นะ จับความรู้สึกนึกคิดว่าเป็นรูป ความรู้สึกก็เป็นขั้น นี่เป็นรูป เป็นเวทนา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ แล้วก็แยกแยะมัน พอแยกแยะขั้นไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น แล้วพอมันปล่อยแล้วมันก็ไม่ขาด พอมันไม่ขาดก็ตามเข้าไปอีก ในรูปก็มีขั้น ๕ ในเวทนามีขั้น ๕ ถ้าในเวทนาไม่มีความรู้สึกมันเป็นเวทนาได้อย่างไร? ในสัญญา ในสัญญาขั้น ๕ มันละเอียดอยู่แล้ว แต่ในขั้น ๕ มีขั้น ๕ อีก แยกไปๆ แยกไปๆ มันก็ปล่อยๆ นี่พอมันปล่อย พอมันถึงที่สุดเวลามันขาด อ้อ มันขาดอย่างนี้

จริงๆ เราเองเราชำนาญในการพิจารณาจิต แต่พอมายู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะบอกไม่ได้ เอ็งต้องพิจารณากายด้วย เราก็กลับมาพิจารณากายกับหลวงปู่เจี๊ยะนี่ไง มันถึงเวลาเราพูดมันแกลไปได้หมด ประสารานี่แกลไปได้ทั่ว แกลไปได้ทั่วเพราะอะไร? เพราะมีครูบาอาจารย์สอน ครูบาอาจารย์ที่ชำนาญทางใด เราอยู่กับหลวงตา พิจารณาธรรมชัดกันมาตลอด พอชัดเข้ามาตลอด พอมายหลวงปู่เจี๊ยะ หลวงปู่เจี๊ยะท่านถนัดทางนี้ เราถึงได้เข้าใจใจ เวลาศึกษาแล้วนะ เราศึกษา เอตทัคคะ พระอรหันต์แต่ละประเภทก็ไม่เหมือนกัน นี่เราก็เชื่อกันอย่างนั้นแหละ แต่เชื่อก็เป็นเชื่อเฉยๆ ไม่ใช่ความจริง

เรามายู่กับหลวงปู่เจี๊ยะนะ พอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะมีพระมาจำพรรษาด้วยกันหลายองค์ แล้วก็คุยกัน มันไม่เหมือนหลวงตา ไม่เหมือนหลวงตา เพราะทุกคนอยากจะทำข้อวัตรกันไง แต่หลวงปู่เจี๊ยะท่านชอบอย่างนั้น นี่เวลาเอตทัคคะ เราศึกษาว่าพระอรหันต์ ๘๐ องค์ เอตทัคคะ ๘๐ ทางไม่เหมือนกัน เราก็ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันอย่างไรละ? แต่พอมายเจอความจริงเข้า อืม อืมเลยนะ ทีนี้พออืม เวลาปฏิบัติท่านว่าอย่างนี้ ท่านทำอย่างนี้ เราก็ฝึกหัด มันก็ได้อีกทางหนึ่งไง มันก็ได้

ฉะนั้น เวลาพิจารณาจนถึงเข้าใจว่า ใครเห็นนะ ถ้าใครพิจารณาทางใดทางหนึ่ง มีความชำนาญทางหนึ่ง จะไม่ชำนาญอีกทางหนึ่ง พอไม่ชำนาญอีกทางหนึ่ง พอเราไปถามปัญหาเข้า มันตอบไม่ค่อยคล่อง แต่ถ้าใครชำนาญทางนั้น เราไปถามทางนั้นนะมันจะชำนาญมาก พอชำนาญมากจะพูดได้หมดเลย จะเข้าใจได้หมด ถ้าเข้าใจได้ พอเข้าใจได้ คนอธิบายเข้าใจได้ คนถามล่ะ? คนถามจะเข้าใจไหม? ถ้าคนถามแล้วนี่มันได้ประเด็นมานะ นั่นแหละเราได้แล้ว

เวลาหลวงตาท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มัน ท่านบอกว่าไปถามปัญหา ถ้ายังไม่ได้ไฉนยังไม่ได้ประเด็น เห็นไหม ท่านจะถามซ้ำ ถามทางนั้น ถามทางนี้ให้หลวงปู่มันท่านอธิบาย แต่พอได้ปั๊บ พอได้ปั๊บเช่นเราสงสัยอะไร เราคิดขัดสิ่งใด แล้วเราก็ก็น่าถามอาจารย์ อาจารย์ก็อธิบายมา แต่เรายังจับประเด็นไม่ได้ ถ้าเราจับประเด็นไม่ได้เราก็ก็น่าถามใจเราไม่ได้ แต่ถ้าเราจับประเด็นได้ปั๊บ เราจะเอามาแก้ไขเราได้แล้ว ถ้าเรายังจับประเด็นไม่ได้ว่าจะแก้ไขเราอย่างไร จะถามซ้ำ ถามซ้ำ ท่านก็จะอธิบาย อธิบายแนวทางนั้นแนวทางนั้น ถ้ายังไม่ได้มันจะบอกว่าคุณจะถามอยู่อย่างนั้นแหละ แต่ แต่ถ้าได้ปั๊บกราบเลยนะ กราบ ๑ ที ลงทันที ลงไปภาวนาต่อ

ถ้าได้ประเด็นปั๊บจะกราบเลย กราบปั๊บลงจากกุฏิท่านเข้าทางจงกรมเลย นี่มันจะเข้าไปเพื่อประโยชน์กับเรา ฉะนั้น ถ้ามันได้ประเด็น มันได้ประเด็นมันจะเป็นประโยชน์ ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ท่านเข้าใจท่านก็อธิบายให้เราฟัง แต่เรานี้เราเข้าใจไหม? ถ้าเราเข้าใจ เราได้ประเด็นปั๊บ เราภาวนาได้

ฉะนั้น คำถามถามว่า

ถาม : เขาเคยทำของเขา เขาภาวนาของเขา เขาได้ประโยชน์ของเขา

ตอบ : ถ้าได้ประโยชน์แล้ว ได้แล้ว ได้ประโยชน์ทำอย่างนั้นไป เพียงแต่ว่ามันเป็นประเด็น เรากลัวว่าการภาวนามันจะแบบว่าแตกแขนงไปมาก เราไม่ต้องแตกแขนงไป ถ้าเราทำประโยชน์ได้ ส่วนใหญ่เวลาที่ตอบปัญหา ตอบปัญหาแต่คนที่ทำแล้วไปไม่ได้ คนที่ทำแล้วไปไม่ได้ใช่ไหม? อย่างเช่นคนพิจารณาจิต นี่พิจารณาจิตอยู่ ถ้าพิจารณาดีก็ใช้ได้ ถ้าพิจารณาจิตไม่ดี จิตนี้มันไปไม่ได้วางไว้ อย่างเช่นใช้ปัญญาอบรม

สมาธิ นี่ใช้ปัญญาอบรมสมาธิตลอด ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ พอมันวางแล้วทำอย่างไรต่อ?
ก็พุทโธไว้

ถ้าพูดถึงพอจิตมันวางนะ พอพิจารณาปัญญาไปเรื่อยๆ พอมันวางมันก็เป็น
เอกเทศ นี่เป็นสมาธิแล้ว แต่สมาธิก็เป็นสมาธิมีสติ มีความรู้อย่างนี้ มันไม่เหมือนพุทโธ
พุทโธ พุทโธ ถ้าพุทโธนะ พุทโธ พุทโธ พุทโธ เวลาละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามา เห็น
ใหม่ จากขณิกสมาธิเป็นอุปะการะ คือพุทโธเข้ามานี้จิตอยู่แล้ว จิตอยู่แล้ว พุทโธชัดเจน
ทุกอย่างอยู่กับเราหมดแล้ว แต่เสียงยังได้ยินอยู่

นี่เสียงได้ยิน รับรู้สิ่งต่างๆ ได้ พุทโธละเอียดเข้าไป พุทโธละเอียดเข้าไป พอพุท
โธละเอียดเข้าไปเรื่อยๆ นะ พุทโธจนจะพุทโธไม่ได้ พุทโธจนจะพุทโธไม่ได้ หรืออานา
ปานสติกำหนดลมหายใจจนจะหายใจไม่ได้ ส่วนใหญ่แล้วจะกลัวตาย ส่วนใหญ่แล้วมัน
เหมือนกับเราจะปล่อยวาง จะทิ้งชีวิตทั้งหมดเลย ทุกคนจะตกใจ ทุกคนจะตกใจเพราะ
มันก็จะออกมารับรู้ จิตมันก็จะละเอียดไม่ได้

ฉะนั้น เวลาพุทโธ พุทโธเข้าไป หรืออานาปานสติถ้าจิตมันละเอียดเข้าไปๆ แล้ว
พอมันจะพุทโธไม่ได้ จะลมหายใจไม่ได้ นี่มันจะเริ่มละเอียดเข้าไป มันจะเป็นสักแต่ว่ารู้
พอสักแต่ว่ารู้มันปล่อยนะ พอมันปล่อยมันพุทโธไม่ได้เลย พอพุทโธไม่ได้มันก็จะอยู่กับ
ตัวของมันเอง พออยู่กับตัวมันเอง นี่สักแต่ว่ารู้ เสียงไม่ได้ยิน ต่างๆ ที่กระทบกับอายตนะ
ไม่ได้สัมผัสเลย นี่สมาธิมันลึกอย่างนี้ไง ถ้าสมาธิมันลึกอย่างนี้ นี่เจโตวิมุตติมันถึงว่ามี
ฤทธิ์ มีเดช เพราะจิตมันใช้กำลังของจิต ใช้กำลังของจิต เวลาจิตสงบมันก็จะสงบแตกต่าง
กัน พอสงบมันลึกกลับซับซ้อน มันเบา เวลาออกจากสมาธิไปเหมือนไม่ได้เดินเคลื่อนไป
เลย

นี่สมาธิมันเป็นแบบนี้ เกิดจากพุทโธ เกิดจากมันเป็นสมถะ แต่ถ้าเป็นปัญญา
อบรมสมาธิมันไม่เป็นแบบนี้ เวลาเราพิจารณาจิต พิจารณาธรรมเราพิจารณาของเราไป
เรื่อยๆ พอมันปล่อย การปล่อยนี้เป็นสมถะ การปล่อยคือจิตมันสงบเข้ามาเฉยๆ จิตมัน
สงบเข้ามาอย่างนั้นแหละ พอปล่อยๆ จิตสงบเข้ามา จิตสงบเข้ามา เดี่ยวก็คิดอีก ใว้มาก
แต่ถ้าเราชำนาญแล้วนะเรากุมได้เลย กุมจิตไม่ให้คิดได้ ปล่อยให้คิดก็ได้ ไม่ให้คิดก็ได้

“รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

มันล่อเป็นบัวง บ่วงมันล่อ เป็นพวงดอกไม้มันชม นี่เราก็จะไป ถ้าเรามีปัญญาพร้อมมันจะตั้งมันของมัน ตั้งมันคือมันอยู่เฉยๆ เราจะพูดให้เห็นว่าถ้าพิจารณาจิตพิจารณาธรรมมันไม่ลงลึก ไม่ลงลึกจนเบา จนโหวงเหวง จนว่าง มันจะเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าพุทโธ พุทโธนี้เป็น ในเมื่อไม่เป็นมันถึงมีปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติไป ถ้าปัญญาวิมุตติมันปัญญาเข้ามา พอปัญญาเข้ามา พิจารณาเข้ามา เวลามันสรุบนะ เวลามันขาด เวลามันขาดมันเป็นอันเดียวกัน

อริยสังขามีหนึ่งเดียว ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรคหนึ่งเดียว เวลามันขาดมันจะเป็นอันเดียวกัน จะเป็นเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติเหมือนกันหมด แต่ที่มาแตกต่างกันมหาศาลเลย ที่มาคนละทางเลย ที่มา เห็นใหม่ วิธีการที่ทำมาไม่เหมือนกันเลย แล้วแตกต่างกันมาก แต่ผลอันเดียวกัน ผลนะ พอผลอันเดียวกัน แล้วพอเป็นผลอันเดียวกันแล้ว พอผล นี่ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ อย่างเช่นพระโมคคัลลานะมีฤทธิ์มีเดชไปได้หมดเลย พระสารีบุตรปัญญาวิมุตติ

ถ้าปัญญาวิมุตติ นี่สิ่งที่ปัญญาวิมุตติชำระกิเลสเหมือนกัน แต่เรื่องฤทธิ์ เรื่องเดช ไม่มี แต่ไปชำนาญการในวิหาร ในการอธิบายธรรม ถ้าเป็นปัญญา ธรรมะมันจะคล่องตัวมาก การกระทำแบบนี้มันแตกต่างกัน แล้วจิตเราล่ะ? จิตเรา ส่วนใหญ่แล้วถ้าเรามีการศึกษา เรามีต่างๆ เรามีปัญญา คนที่มีปัญญานะ พุทโธ พุทโธนี้ทำได้ยาก แต่ แต่ถ้าเป็นที่ศรัทธาจรตมันคงทำได้

ฉะนั้น ความแตกต่างตรงนี้ เวลาปฏิบัติแล้วมันถึงจะมีแบบว่าข้อปลีกย่อย แล้วก็เริ่มสงสัยนะ เวลาปฏิบัติเอ็งถูก ข้าผิด เอ็งผิด ข้าถูกมันจะมีตรงนี้ ฉะนั้น ถ้ามันต่างคนต่างว่าทางไหนทางที่ถูก ฉะนั้น ทางไหนทางที่ถูก?

ฉะนั้น เวลาหลวงปู่มันท่านบอกกับหลวงปู่เจี๊ยะ เห็นใหม่ “ทำอย่างเก่า”

ทำอย่างเดิมนั้นแหละ ทำอย่างเดิมที่เราทำได้ ทำอย่างเดิมที่เราทำแล้วประสบความสำเร็จ ถ้าทำอย่างเดิมประสบความสำเร็จ อันนั้นมันเป็นประโยชน์กับจิตดวงนั้น เราไม่ต้องไปทำตามใคร ทำตามเรานั้นแหละ เราทำอย่างไรให้ได้เช่นนั้น ถ้าทำอย่างนั้นแล้วมันก็เป็นประโยชน์กับใจเรา ถ้าเราดีขึ้นมานะ ยิ่งใครดีขึ้นมาด้วยการพิจารณาเวทนา

พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ดีขึ้นมา แต่ แต่เวลาดีขึ้นมาแล้วนี่ครั้งต่อไปล่ะ? ครั้งต่อไปแล้วมันจะพัฒนาให้มันดีขึ้นๆ นี่มันจะทำอะไรต่อไปให้จิตนี้ดีขึ้น จิตนี้ดีขึ้น

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าจงใจ หรือบังคับให้ทำ เราไม่ต้องทำ แต่ถ้าจิต เวลาคนเราปฏิบัติไปแล้วมันไม่มีทางไป ปฏิบัติไปแล้วนะ เวลาปฏิบัติไปมันจะลุ่มลูกกลูกหลาน พอปฏิบัติไปแล้วมันแบบว่าหาทางออกไม่ได้เลย คุณหลวงปู่คำดี หลวงปู่คำดีนี่นะท่านรู้ด้วยว่าท่านติด ท่านรู้แน่ ท่านรู้ว่าท่านติด ท่านยังไม่ถึงที่สุด แต่ท่านไปไม่ได้ ท่านไปไม่ได้ จนเดินจงกรมอยู่นะ จนสรุปเอาในหัวใจว่าต้องให้หลวงตามาช่วย ท่านออกไปกลางแจ้ง ไปจุดรูป ๓ ดอก แล้วอธิษฐานกับเทวดาเลย อธิษฐานเทวดาบอกให้หลวงตามาบอก เห็นไหม

นี่ขนาดที่ว่าคนภาวนาไป เวลามันไปไม่ได้ รู้อยู่ว่าเรายังไม่จบ แต่มันไปไม่ได้แล้วมันเริ่มต้นไม่ได้ มันจับไม่ได้ มันไม่มีทางออก ออกจากทางจงกรมมานะมาเอารูป ๓ ดอก อธิษฐานว่าขอให้หลวงตามาช่วยบอกหน่อย แล้วไปปักรูปกลางแจ้ง หลวงตาท่านบอกท่านอยู่ที่กุฏิ เออ มันก็มีเหตุให้คิดว่า เอ๊ะ อยากจะไปจังหวัดเลย ท่านก็ไปหา

พอหลวงตาไปนะ หลวงปู่คำดีท่านพูด เห็นไหม อัฐ มาเร็วเนาะ ส่งกระแสจิตนะ โอ้ มาเร็วเนาะ หลวงตาท่านก็บอก ท่านก็ไปประสาท่านนั่นแหละ พออย่างนั้นปื๊บชวนเลย พอมาก็อยากให้แก้ไข อยากให้แก้ไขก็เข้าไปคุยกันตัวต่อตัว พอเข้าไปคุยตัวต่อตัว ท่านก็แนะแนวทาง พอแนะแนวทางมันก็เหมือนหลวงตาขึ้นไปหาหลวงปู่มัน จับประเด็นไป พอพูดไป พอจับประเด็นได้บอกว่ารู้แล้วๆ เห็นไหม

คนที่เวลาปฏิบัติไปมันไม่มีทางออกนะ รู้อยู่ว่ากิเลสเต็มตัว อึดอัดไปหมดเลยแต่ไปไม่ได้ ถ้าไม่มีพระพุทธรูปเจ้าทำอะไร? นี่พระพุทธรูปเจ้าไม่ต้องมีใครสอน พระพุทธรูปเจ้าค้นไปได้ แต่พวกเราสาวก สาวกจะทำอย่างไร? ถ้าไม่มีผู้ที่เหนือกว่าเราทำอะไร? มันก็อันตู่อยู่อย่างนั้นแหละ พออันตู่อยู่อย่างนั้น รู้อยู่ว่ามันเป็นกิเลส รู้อยู่ว่ามันยังไม่จบ แต่ไปอย่างไรล่ะ? มันก็ไม่มีทางไป พอหลวงตามานะ พออธิบาย หลุดปากเลยล่ะ รู้แล้ว

รู้แล้วรู้วิชาการนะ รู้แล้วรู้วิธีนะ รู้แล้วๆ แต่เวลามันอันตู่ เวลามันไม่มีทางไป มันปิดมิดบอดเลย มันไม่รู้อะไรเลย แล้วมันไปไม่ได้ เราจะบอกว่าอัดอั้นตันใจนะ คนเรานี้มันเหมือนกับเราอยากจะทำดี แล้วทำอะไรล่ะ? อัดอั้นตันใจนะ ทุกคนก็อยากทำให้

พ่อแม่พอใจ ทำอย่างไรให้พ่อแม่พอใจล่ะ? ทำไปเถอะพ่อแม่บอกยังไม่ดี ยังไม่ดี ทำให้เต็มทีเลยพ่อแม่ก็ว่ายังไม่ดี

นี่ก็เหมือนกัน เราก็รู้อยู่ทำไมดีทำอะไร ทีนี้พอหลวงตาท่านอธิบายนี่ รู้แล้ว รู้แล้วรู้วิธีการ ทีนี้พออย่างนั้นหลวงตาก็กลับ ท่านก็ทำของท่านต่อ คนเรานะ ทำไปโดยที่ไม่มีทางออก กับคนเรารู้ทางออก แต่ยังไม่ถึง ก็ต้องชวนขวยต่อ ขวนขวยต่อเนื่องไปๆ จนถึงที่สุดผ่าน พอผ่านแล้วนะ พอผ่านแล้ว พอเจอหลวงตาใช่ไหม? หลวงตานี้คุยกัน ถ้าคุยกัน นี่ธรรมะเขารู้กันอย่างนั้น เขาทำได้ของเขาขนาดนั้น ถ้าทำได้ขนาดนั้นนะ นี่เวลาปฏิบัติไป สิ่งใดที่เราทำได้แล้ว เราปฏิบัติได้แล้วทำไปเถอะ

ฉะนั้น เหตุการณ์ข้างหน้า การปฏิบัตินะ การปฏิบัติ เวลาปฏิบัติไปเดี๋ยวก็ดี เดียวก็เสื่อม พอเดี๋ยวดี เดียวเสื่อม ถ้าคนมีอำนาจวาสนามันก็จะพยายามไปให้ได้ แต่ถ้าคนไม่มีอำนาจวาสนามันนะ เวลาดีเราก็ดี พอใจกับหัวใจของเรา เวลานั้นเสื่อมนะ ก็ใจดวงเก่านั้นแหละทำไมไม่พอใจล่ะ? ทำไมทุกข์ขนาดนั้น? ทำไมคืนรอนขนาดนั้น? ก็ใจดวงเดิมมันแหละ เวลานั้นดีนี่มันดีเต็มที่ ดีจน แหม ใครปฏิบัตินะ โอ้อโฮ ถ้าดีอย่างนี้จะต้องถึงที่สุดให้ได้จะเป็นพระอรหันต์ พอปฏิบัติๆ ไปนะ อืม หันกลับบ้าน หันกลับบ้านก่อน เอาไว้คราวหน้าค่อยปฏิบัติใหม่ แต่เวลามันดีนะ โอ้อโฮ สุขยอดเลย

ฉะนั้น เวลาระยะทางที่จิตนี้มันจะก้าวเดินไป ระยะทางที่จิตจะก้าวเดินไปเราจะต้องชวนขวย ต้องมีจุดยืน ถ้าไม่มีจุดยืนนะ เวลาจิตมันท้อแท้มันน่าสงสารจริงๆ นะ เวลาหลวงตาท่านพูดถึงพระปฏิบัติด้วยกัน มันสะท้อนใจว่าเวลาเราล้มลุกคลุกคลานของเรามันทุกข์ยากแค่ไหน แต่จะมาบอกใครมันก็เหมือนกับว่าอยากจะอวดตัว แต่ถ้าคนที่เขาปฏิบัติเขาจะซาบซึ่งตรงนี้

คนเรานี้มันไม่มีทางไป แล้วเรามาอ่านพระไตรปิฎกนะ ในพระไตรปิฎกบอกว่าผลของวิญญูะนี่นะ ถ้าไม่รู้เหมือนกับเราเดินอยู่กลางทะเลทราย คนที่เดินอยู่กลางทะเลทรายนะแล้วไม่มีอาหาร มันล้มลง ล้มลงแล้วมองไป ระยะทางยังต้องไปอีก มันทรมาณแค่ไหน? นี้อยู่ในธรรมบท วิญญูะเหมือนกับเราเดินอยู่กลางทะเลทราย แล้วได้ล้มลง เพราะมันขาดอาหาร ขาดน้ำทุกอย่าง แต่ยังต้องไปข้างหน้านะ แล้วคนอย่างนั้นจะไปอย่างไร? คนที่ช่วยตัวเองไม่ได้ แต่ต้องไปทำอย่างไร? ยังต้องไปอย่างนั้นเพราะจิตมันไม่เคยตาย

นี่ระยะทางระหว่างการปฏิบัติมันจะมีเหตุ มีผล มันจะมีความทุกข์ ความยาก เราจะต้องมีจุดยืนของเราไง ถ้าจิตใจของคนมันมีจุดยืนเข้มแข็งมันจะไม่เฉลบบ ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง ถ้ามันเฉลบบไปนะ มันจะไปเกิดใหม่ก็เกิดอย่างนี้ ถ้าเกิดเป็นมนุษย์ณะก็เกิดเป็นเรานี้แหละ แต่สังคมจะไม่เป็นแบบนี้แน่นอน เราสังเกตได้ว่าตอนเราเป็นเด็กๆ สังคมเป็นแบบใด สภาพแวดล้อม แล้วเดี๋ยวนี้มันเป็นแบบใด แล้วอนาคตมันจะเป็นแบบใด แล้วเราไปเกิดในยุคนี้ พอไปเกิดในยุคนี้ ก็จิตดวงนี้ ถ้าเราเฉลบบมันจะเป็นอย่างนั้น ถ้าเราไม่เฉลบบนะเรามีจุดยืนของเรา เรามั่นคงของเรา เราทำของเราไปได้ แล้วเวลาทำเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์ก่อน

ประโยชน์หมายความว่าถ้าทำแล้วประสบความสำเร็จ พอทำแล้วจิตมันดี จิตมันดี จิตมีความสุข จิตมีความร่มเย็นนี่นะอันนี้มีค่ามาก คุณใช้เวลาโลก เห็นไหม เขาต้องพักร้อน ต้องไปพักร้อน ต้องไปอะไร จิตใจมันถึงได้ชุ่มชื้นขึ้นมา ถ้าของเรานะเราชุ่มชื้นของเรา เราอยู่ของเรามีความสุขนะ หลวงตาท่านบอกเลยนะท่านอยากอยู่คนเดียว อยู่คนเดียวอยู่กับธรรม แหม มันสุข มันสบาย มันไม่ต้องอยู่กับใครเลย พอออกไปข้างนอกยุ่งฉิบหาย รับรู้อะไรไม่รู้ยุ่งไปหมดเลย

ฉะนั้น ถ้าจิตเราดีขึ้นมาเห็นไหม มันมีค่ามาก มีค่าหมายความว่าคนเขาจะอึ้งหน้าตำราญ จะต้องมีความสุข เขาต้องไปเที่ยว ต้องใช้เงินทองมาหลอกต่ออำมิสใจ ให้หัวใจนี้มันพอใจ แต่ของเรานี้เราเลี้ยงใจเรามีความสุขตลอด มันมีค่ามาก ถ้ามีค่ามาก ถ้าเราปฏิบัติแล้ว ถ้าจิตมันมีความสุขเอาตรงนั้น เอาตรงนั้น เอาที่จิตมันดีแล้ว

ฉะนั้น การพิจารณากาย ไม่ต้องบอกว่า

ถาม : หลวงพ่อบอกให้พิจารณากาย แล้วหนูจะพยายาม จะพยายามปฏิบัติ

ตอบ : ไม่ต้อง ไม่ต้องพยายาม แต่ไอ้คำว่าพยายามเหมือนยาขม ฉะนั้น คำว่าพยายามเอาไว้ใช้เวลาที่เราไม่มีทางออก เวลาจิตใจมันอันตื้นนะ นี่ตรงนี้แหละเอามาใช้ได้ ฉะนั้น กาย เวทนา จิต ธรรม นี่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถ้าพิจารณาแล้ว ถ้ามันรู้รู้เหมือนกัน แล้วเวลารู้แบบนี้มันรู้แบบว่าฝึกหัดใจ คือทดสอบ ใจมันจะทดสอบซ้ำแล้วซ้ำเล่า

คำว่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าทางโลกจะงงนะ ทดสอบทำไมก็รู้แล้ว คำว่าทดสอบนะ เวลารู้คราวนี้มันรู้ได้แค่ ๑๐ เปอร์เซนต์ รู้คราวหน้า ๑๕, ๒๐, ๓๐ ทดสอบ เห็นไหม ความรู้มัน

